

ความรู้และความสามารถในการแก้ปัญหาของมารดาเกี่ยวกับอาหาร เสริม

ของทารก : การศึกษา เฉพาะกรณีชุมชนบ้านครัวใต้

นางสาวธีรนุช วนะโพธิ์

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาพยาบาลศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2530

ISBN 974-567-511-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

012715

I 10892913

MOTHERS' KNOWLEDGE AND ABILITY IN SOLVING PROBLEMS
CONCERNING SUPPLEMENTARY FOOD OF THE INFANTS: A CASE
STUDY OF BAN KRUATAI COMMUNITY

Miss Theeranut Wanapoh

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement
for The Degree of Master of Education
Department of Nursing Education
Graduate School
Chulalongkon University

1987

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความรู้และความสามารถในการแก้ปัญหาของ

มารดาเกี่ยวกับอาหารเสริมของทารก :

การศึกษา เฉพาะกรณีชุมชนบ้านคร้วได้

โดย

นางสาวธีรนุช วนะโพธิ์

ภาควิชา

พยาบาลศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โอทกานนท์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

อาจารย์ประนอม รอดคำดี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....

(ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร รัชราภัย)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมคิด รักษาสัตย์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โอทกานนท์)

..... กรรมการ

(อาจารย์ประนอม รอดคำดี)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร. ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความรู้และความสามารถของมารดาในการแก้ปัญหา เรื่อง อาหารเสริมของทารก : การศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านคร้วใต้
ชื่อนิสิต	นางสาวธีรนุช วนะโพธิ์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โอทกานนท์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ประนอม รอดคำดี
ภาควิชา	พยาบาลศึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะกรณี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และความสามารถในการแก้ปัญหามารดาชุมชนบ้านคร้วใต้ เกี่ยวกับอาหารเสริมของทารก ได้ทำการศึกษาจากประชากรจำนวนทั้งสิ้น 101 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ความรู้ และแบบสัมภาษณ์ความสามารถในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับอาหารเสริมของทารกในเรื่องประเภทอาหารเสริมที่ให้จำแนกตามอายุ วิธีการเตรียมและประกอบอาหารเสริม และวิธีการให้อาหารเสริมแก่ทารก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. มารดาทั้งหมดจำนวน 101 คน มีค่าเฉลี่ยความรู้เรื่องอาหารเสริมของทารกอยู่ในระดับปานกลาง ในจำนวนนี้พบมารดาร้อยละ 18.8 มีค่าเฉลี่ยความรู้อยู่ในระดับดี ร้อยละ 11.9 มีค่าเฉลี่ยความรู้อยู่ในระดับน้อย และส่วนใหญ่ซึ่งพบร้อยละ 69.3 มีความรู้เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

1.1 ประเภทอาหารเสริมที่มารดาเริ่มให้จำแนกตามอายุทารก พบว่ามารดาเริ่มให้อาหารเสริมแก่ทารกเมื่อทารกอายุ 3-4 เดือน เป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 89.10 แต่พบมารดาที่ให้อาหารเสริมได้ถูกต้อง เมื่อบุตรอายุ 3-4 เดือน เพียงร้อยละ 38.88

1.2 การเตรียมและประกอบอาหารเสริม มารดาส่วนใหญ่มีวิธีการเตรียมและประกอบอาหารเสริมถูกต้อง คือ วิธีการเตรียมอาหารมารดาจะล้างมือ และล้างผักผลไม้หรือเนื้อก่อนประกอบเป็นอาหาร วิธีประกอบอาหารนั้น มารดาส่วนใหญ่ประกอบอาหารให้

เหมาะสมกับสภาพของทารก เช่น ทารกยังไม่มีฟัน จะใช้วิธีบดให้ละเอียดหรือตุ๋น และเมื่อทารกฟันขึ้นแล้วก็ให้อาหารชิ้นเล็ก ๆ

1.3 วิธีให้อาหารเสริมแก่ทารก มารดามากกว่าร้อยละ 50 มีความรู้ถูกต้องเรื่องวิธีการให้อาหารเสริมในจำนวน 8 ข้อ

ในเรื่องจำนวนมือที่ให้อาหารเสริมที่เหมาะสมกับอายุทารก พบมารดาให้อาหาร 1 มือ เมื่อทารกอายุ 5-6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 18.81 และจำนวนมารดาที่ให้อาหารเสริมแก่ทารก 3 มือ เมื่อทารกอายุ 9-12 เดือน คิดเป็นร้อยละ 23.80

2. มารดาทั้งหมด 101 คน มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับอาหารเสริมของทารกอยู่ในระดับปานกลาง พบมารดาระดับความรู้ดี ปานกลางและน้อย มีจำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 33.7 34.6 และ 31.7 ตามลำดับ

2.1 ความสามารถในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับอาหารเสริมที่ให้จำแนกตามอายุทารก พบว่ามารดาที่มีค่าเฉลี่ยความสามารถอยู่ในระดับดีและน้อยจำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 38.6 และ 40.6 ส่วนมารดาที่มีค่าเฉลี่ยความสามารถระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 20.8

2.2 ความสามารถในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับอาหารเสริมเรื่องวิธีการเตรียมและประกอบอาหารเสริม พบว่ามีมารดาที่มีค่าเฉลี่ยความสามารถอยู่ในระดับน้อย มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.5 และมารดาที่มีค่าเฉลี่ยความสามารถระดับดีและปานกลาง มีจำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 24.8 และ 27.7 ตามลำดับ

2.3 ความสามารถในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับอาหารเสริมเรื่องวิธีการให้อาหารเสริมแก่ทารก พบมารดาที่มีค่าเฉลี่ยความสามารถอยู่ในระดับดี ร้อยละ 53.5 ระดับปานกลาง และน้อย คิดเป็นร้อยละ 21.8 และ 24.7 ตามลำดับ

Thesis Title Mothers' Knowledge and Ability in Solving Problems Concerning Supplementary Food of the Infants: A Case Study of Ban Kruatai Community

Name Miss Theeranut Wanapoh

Thesis Advisor Assistant Professor Pranom Othaganont, Ph.D.

Thesis Co-advisor Mrs. Pranom Rodcumdee

Department Nursing Education

Academic Year 1986

Abstract

This research was a case study. The purposes were to study mothers' knowledge and ability in solving problems concerning supplementary food for the infants in Ban Kruatai community.

The population of this study were 101 mothers. The research instrument developed by the researcher, was the interview questionnaire. The instrument composed of knowledge and ability in solving problems which included those kinds of food provided to infants at appropriate age, preparation and cooking supplementary food method and feeding principles. The data were analysed by using percentage, arithmetic mean and standard deviation. The conclusions were as follows:

1. Total mothers got the arithmetic mean of supplementary food knowledge at the middle level. Only 18.8 percent of the mothers were at the good level, 69.3 percent were at the middle level and 11.9 percent were at the low level.

1.1 Concerning kind of food provided to infants at appropriate age, 89.10 percent of the mothers started feeding their infants at the age of 3-4 months, but only 38.88 percent of the mothers provided proper kind of food at appropriate age.

1.2 The results concerning preparation and cooking supplementary food were as follow:

Most mothers washed their hands, vegetable and fruits or meat before cooking. Most mothers cooked the food by finding or steaming while the babies had no teeth and when the babies' teeth had crupted, gave small pieces of food.

1.3 The feeding principles, Eight from twelve principles of feeding supplementary food were used by more than 50.00 percent of the mothers.

18.81 percent of the mothers fed their babies 1 meal of supplementary food at the babies' age of 5-6 months, and 23.80 percent fed 3 meals when the babies' age were 9-12 months.

2. The ability in solving problems

One hundred and one mothers got the arithmetic mean at the middle level. There were 33.7, 34.6 and 31.7 percent of the mothers who got good, middle and low level ability respectively.

2.1 The ability in solving problems concerning supplementary food appropriate to infants' age.

There were 20.80, 38.60 and 40.60 percent of the mothers who got the arithmetic mean at the middle good and low level, respectively.

2.2 The ability in solving problems concerning preparation and cooking supplementary food methods.

There were 24.8, 27.7 and 47.5 percent of the mothers who got the arithmetic mean at the good, middle and low level respectively.

2.3 The ability in solving problems concerning feeding supplementary food principles.

There were 21.8, 24.7 and 53.5 percent of the mothers who got the arithmetic mean at the middle, low and good level respectively.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โอทกานนท์ และอาจารย์ประนอม รอดคำดี อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยดีมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร. ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาทางด้านสถิติ อาจารย์สุภาพ วาดเขียน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำทางโครงสร้าง เครื่องมือการวิจัย ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาสละ เวลาอันมีค่าช่วยตรวจสอบ เครื่องมือ ขอขอบคุณพยาบาลสาธารณสุข ศูนย์ 5 พร้อมทั้งอาสาสมัครสาธารณสุข และมารดาในชุมชนบ้านศรีไค้ และพยาบาลประจำหน่วยตรวจสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลตากสินทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการ เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างดียิ่ง

นอกจากนี้ยังได้รับการอนุเคราะห์ทุนอุดหนุนด้านกำลังทรัพย์และกำลังใจด้วยดี ตลอดมาจากคุณสุวัฒน์ วงศ์ปิยะสถิตย์ ทุนอุดหนุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย และคุณรุ่งทิพย์ เจริญดี เรกทรัพย์ ที่ได้กรุณาพิมพ์งานวิจัยฉบับนี้ด้วยความเต็มใจ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้กล่าวนามมาไว้ในโอกาสนี้ด้วย

ธีรนุช วนะโพธิ์

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ณ
รายการตารางประกอบ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
2 เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
ลำดับขั้นของความรู้.....	6
อาหารเสริมของทารก.....	11
ชนิดอาหารเสริมที่ทารกควรได้รับตามอายุ.....	22
วิธีการเตรียมและประกอบอาหารเสริมที่ให้ตามอายุ.....	24
วิธีการให้อาหารเสริมทารก.....	34
ปัญหาที่เกิดจากการให้อาหารเสริม.....	36
การวิจัยเกี่ยวข้อง.....	37
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	42
ประชากร.....	42
การดำเนินการวิจัย.....	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	42

บทที่	๙
	หน้า
การ เก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	46
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
5 สรุปผลวิจัย อภิปรายผล และข้อ เสนอแนะ.....	73
สรุปผลการวิจัย.....	73
การอภิปรายผล.....	77
ข้อ เสนอแนะ.....	82
บรรณานุกรม.....	83
ภาคผนวก.....	86
ประวัติผู้เขียน.....	104

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1 สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาโภชนาการ	12
2 สารอาหารที่ควรได้รับประจำวัน สำหรับประชาชนไทย	16
3 ความต้องการวิตามินและ เกลือแร่ของทารก	18
4 อาหารสำหรับทารกและ เด็กในหนึ่งวัน	19
5 ปริมาณเนื้อสัตว์ 15 กรัม (1/2 ของน้ำหนักของข้าว)	31
6 ปริมาณเนื้อสัตว์หรือถั่วต่าง ๆ 20 กรัม (1/3 ของน้ำหนักของข้าว ..	32
7 สถานภาพของมารดา	48
8 ค่ามัชฌิม เลขคณิต (\bar{X}) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของระดับ คะแนน ความรู้ของมารดา เรื่องอาหาร เสริมของทารก	52
9 จำนวนมารดาจำแนกตามช่วงอายุ และระดับความรู้ เรื่องอาหาร เสริม	53
10 จำนวนมารดาจำแนกตามอายุของบุตรที่มารดา เริ่มให้อาหารอื่นนอก เหนือ จากนม	54
11 จำนวนมารดาจำแนกตามชื่อที่มารดาใช้เรียกชื่ออาหาร เสริมและ ระดับความรู้ของมารดา เรื่องอาหาร เสริมของทารก	55
12 จำนวนมารดาจำแนกตามอายุทารกและประ เภทอาหาร เสริมที่ เริ่มให้ ทารก เป็นครั้งแรก	56
13 จำนวนมารดาที่ตอบข้อคำถาม เรื่องประ เภทอาหาร เสริมถูกต้อง	57
14 จำนวนมารดาที่ตอบข้อความรู้ เรื่องวิธีการ เติรียมและประกอบอาหาร เสริม	58
15 จำนวนมารดาที่ให้ เหตุผลถูกต้องและไม่ถูกต้อง เกี่ยวกับการ เติรียม น้ำดื่มและการ เติรียมและประกอบน้ำผลไม้	61
16 จำนวนมารดาที่ให้ เหตุผลในการ เติรียมและประกอบอาหารพวกข้าว แป้ง	63
17 จำนวนมารดาที่ให้ เหตุผลถูกต้องและไม่ถูกต้องในการ เติรียมและประกอบ อาหารพวก เนื้อสัตว์	64

18	จำนวนมารดาที่ตอบข้อความรู้เรื่อง วิธีการให้อาหารเสริม.....	65
19	จำนวนมารดาที่ให้เหตุผลเกี่ยวกับการให้อาหารเสริมแก่ทารก โดย การเริ่มให้ทีละอย่าง.....	67
20	ค่ามัชฌิม เลขคณิต (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของระดับ คะแนนความสามารถเรื่องอาหารเสริมของทารก.....	69
21	จำนวนมารดาจำแนกตามระดับความรู้เรื่องอาหารเสริมของทารก และระดับความสามารถในการแก้ปัญหาเรื่องอาหารเสริมของทารก..	70
22	จำนวนมารดาจำแนกตามระดับความสามารถในการแก้ปัญหาเรื่อง อาหารเสริมของทารกและ เรื่องของอาหารเสริม.....	71